

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอ เสนอ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น หัวข้อดังต่อไปนี้

1. การอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ

หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

โดยยึดระดับความ เข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน

ระดับความ เข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน

เกณฑ์ในการ เลือกและคิดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย

ยึดระดับความ เข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน

กิจกรรมการ เข้าใจคำศัพท์

กิจกรรมการสร้างจินตนาการนิกวาดภาพตาม เรื่องที่อ่าน

กิจกรรมการ เรียงลำดับภาพการ์ตูนประกอบ เรื่องที่อ่าน

กิจกรรม เกมทายการอ่าน

การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความภาษาไทย

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น โดยยึดระดับความ เข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

1. การอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

บำเพ็ญ ะวิน และ เอมอร์ ซินตะโสภณ (2529) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า เป็นความเข้าใจจากการอ่าน ซึ่งสามารถแยกแยะประเด็นหลักและประเด็นรองได้ ส่วน วาสนา เกตุภาค (2521) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ใกล้เคียงกับ เซฟเฟอร์ด (1973) ว่า การอ่านจับใจความ เป็นความสามารถของผู้อ่านที่จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้เรียนสามารถแสดงความรู้และความคิดเห็น ตลอดจนวินิจฉัยคุณค่าสิ่งที่ตนอ่านได้อย่างมีเหตุผล เช่นเดียวกับ สมพร มั่นตะสูตร (2526) และ โกมล บัวเพียน (2521) ที่ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้สอดคล้องกับความหมายข้างต้น แต่มีข้อแตกต่างอยู่บ้างในส่วนที่กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ คือ การเข้าใจคำศัพท์ เพราะถือว่าการรู้คำศัพท์มากจะทำให้เข้าใจเรื่องได้ดี นอกจากนั้น บันลือ พฤษะวัน (2522) ก็กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความไปในทำนองเดียวกันกับ เสริมศรี หอทิมาวารกุล (2527) ว่า การอ่านจับใจความ เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้น เป็น เรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหนและหมายความว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่า การอ่านจับใจความส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นที่สำคัญในเรื่องที่อ่านได้ แต่ ชวาล แพร่ตกุล (2520) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความแตกต่างไปจากความหมายอื่น ๆ คือ เป็นความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ ความจำ ให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล

ดังนั้น การอ่านจับใจความตามความหมายโดยสรุปทั่วไปแล้ว หมายถึง การทำความเข้าใจ เนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญ แปลความหมายของสิ่งที่อ่าน และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ ซึ่งในการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้

ประกาศรี สิทธิอำไพ (2524) และ อัมพร สุขเกษม (2520) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ คือ อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เติงใจหรือพักผ่อน อ่านเพื่อหาความรู้ หาข่าวสารข้อเท็จจริงและอ่านเพื่อเสริมความคิด

สมบัติ มหารศ (2523) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนอ่านและจับใจความสำคัญได้ ไม่ใช่อ่านเพื่อให้เรียนจบชั่วโมงไปเท่านั้น เพื่อให้กิจกรรมการอ่านมีความหมาย การอ่านเพื่อความเข้าใจนิยมการอ่านจากเอกสาร กระดาษแบบฝึกหัดที่ครูเตรียมมาโดยเฉพาะ ไม่ควรอ่านจากหนังสือทั้งเล่มที่มีความหนามาก ควรใช้เวลาอ่านเฉพาะและทำแบบฝึกหัดไปในชั่วโมงนั้น ๆ

2. ให้ผู้อ่านสามารถบอกรายละเอียดของ เรื่องที่อ่านว่ามีสาระอะไรบ้าง โดยให้เล่าให้รายงานได้อย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงจะแสดงว่าผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

3. อ่าน เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ

4. ฝึกการใช้สายตา การอ่านเพื่อความเข้าใจนิยมฝึกทักษะในการอ่านเร็วและตอบคำถามได้ถูกต้องแม่นยำ

5. อ่าน เพื่อให้สรุปหรือย่อได้ว่า เรื่องที่อ่านนั้น เกี่ยวกับอะไร แม้จะไม่ละเอียดแต่ก็สามารถบอกได้บ้างแม้จะไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม

6. อ่านแล้วสามารถคาดการณ์ ทำนายว่า เรื่องที่อ่านนั้นจะลง อย่ไปในรูปแบบใด

7. อ่านและทำรายงานย่อได้ โดยเฉพาะการอ่านประเภทนี้ต้องการฝึกการทำโน้ตต่อ

8. อ่านเพื่อหาความจริงและแสดงข้อคิดเห็นประกอบได้

จากจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เน้นที่อ่านแล้วสามารถจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของ เรื่อง หรือข้อความนั้นได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ วิภา วิสเพ็ญ (2525) ได้ให้ความเห็นว่า ในชีวิตประจำวันมีสิ่งทีนักเรียนต้องอ่านเป็นจำนวนมาก

หากว่านักเรียนสามารถอ่านได้อย่างรวดเร็วและจับใจความสำคัญได้ก็จะช่วยให้นักเรียนได้อ่านมาก ทำให้มีความรู้มาก สามารถทำงานที่ครูมอบหมายได้ทุกวิชาได้ เสร็จเรียบร้อยไปโดยเร็ว และ ผกาศรี เย็นบุตร (2526) ได้ให้ความเห็นว่า การอ่าน เพื่อจับใจความเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอ่านหนังสือทุกประเภท และยังเป็นพื้นฐานในการอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อตีความ หรือเพื่อวิจารณ์อีกด้วย นอกจากนี้ มุสดี กุญอินทร์ (2526) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความจะช่วยให้อ่านหนังสือได้รวดเร็ว การอ่านจับใจความจึงจำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอ่านเรื่องอะไรหรืออยู่ในระดับไหนก็ตาม เพราะถ้าไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ก็จะได้ประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ พรเทวี ไชยเนตร (2528) ที่ว่า ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการอ่านมากที่สุด เพราะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนประสงค์ให้ผู้อ่านทราบ ซึ่งถ้าผู้อ่านขาดทักษะนี้แล้ว ย่อมประสบความล้มเหลวในการอ่านอย่างแน่นอน

จากจุดมุ่งหมายในการอ่านจับใจความ สรุปได้ว่า การสอนอ่านจับใจความส่วนใหญ่มุ่งสอนให้นักเรียน เข้าใจ เรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญของ เรื่องที่อ่านได้

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ

ในการสอนทักษะการอ่านจับใจความนั้น ครูควรคำนึงถึงหลักสำคัญที่ควรนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ดังที่ สมบัติ มหารศ (2523) ได้เสนอถึงหลักต่าง ๆ ที่ครูควรนำไปปฏิบัติ คือ ครูต้องพยายามให้นักเรียน เห็นคุณค่าของการอ่านจับใจความให้นักเรียน ได้ฝึกการอ่านจับใจความบ่อย ๆ เพราะจะจดจำและอ่านได้คล่องขึ้น ในการสอนอ่านจับใจความนั้น ครูควรคำนึงถึงปัจจัยเกี่ยวข้องกับการอ่าน เช่น สุขภาพ การเสริมกำลังใจ และควรให้นักเรียน ได้รับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ พอสมควร การทัศนศึกษา ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ย่อมมีส่วนส่งเสริมการอ่านจับใจความ และประการสำคัญจะต้องมีการประเมินผล โดยเฉพาะสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการอ่านจับใจความ ส่วน วิภา วิสเพ็ญ (2525) ได้เสนอ หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความไว้สอดคล้องกับ สนม ครุฑเมือง (2528) ว่าในการสอนอ่านจับใจความนั้น ครูควรคำนึงถึงความสนใจของนักเรียน พยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ควรมีการวัดผลการอ่านจับใจความ ซึ่งครูและนักเรียนควรช่วยกันตั้งมาตรฐานว่า การอ่านจับใจความได้นั้นมีลักษณะอย่างไร และก่อนที่ครูจะสอนอ่านจับใจความเรื่องใดก็ตาม ครูจะต้องอ่านเรื่องนั้นให้เข้าใจเสียก่อน เพราะจะได้

เน้นในส่วนที่สำคัญและฝึกกิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดต่ออีกว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านต่างกัน จึงควรสอนเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการสอน อย่าให้นักเรียนรู้สึกว่ามีปมด้อย ในการสอนทักษะการอ่านจับใจความนั้น ครูควรเลือกกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจและเหมาะสมกับระดับชั้นที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ พยายามจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจับใจความอยู่เสมอ

นอกจากนี้ ภาคศรี เย็นบุตร (2526) และ ฆะอบ โปษะภฤษณะ (2526) ได้ให้หลักของการสอนอ่านจับใจความไว้คล้ายคลึงกันว่า ในการสอนอ่านแต่ละครั้งครูควรให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายว่า ต้องการอะไรจากเรื่องที่อ่าน เพื่อจะได้ไปสู่จุดนั้นได้เร็วขึ้น แล้วจึงอ่านข้อความให้จบอย่างรวดเร็ว ๆ เพื่อดูว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับอะไร ถ้าเป็นหนังสือทั้งเล่มควรอ่านที่สารบัญก่อนขึ้นต่อไปก็อ่านโดยละเอียดให้ตลอดเรื่อง ในขณะที่อ่านพยายามตั้งคำถามขึ้นในใจว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ใด เมื่อไร อย่างไร ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอย่างไรในการเสนอเรื่องนี้ และประการสำคัญควรฝึกการอ่านจับใจความอยู่เสมอ จะช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็วและจับใจความสำคัญได้ดี

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความนี้ ถ้าครูไม่นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ก็จะช่วยให้การสอนอ่านจับใจความประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะความสนใจในการอ่านจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านจับใจความ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของนักเรียน ประการสำคัญจะต้องมีการวัดผล การอ่านจับใจความอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อบกพร่อง ซึ่งครูจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เบื้องต้น

นอกจากนี้ในการสอนอ่านจับใจความ ก็ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกตลักษณะของใจความสำคัญด้วยว่า อยู่ตอนใดของประโยคหรือย่อหน้า บันลือ พฤษะวัน (2522) ได้สรุปลักษณะของใจความสำคัญไว้ว่า เมื่ออ่านประโยคแล้วเข้าใจความหมายทันที และอ่านหลาย ๆ ประโยค เมื่อจบหนึ่งอนุเฉท (paragraph) แล้วบอกได้ว่าตอนนั้นหรืออนุเฉทนั้นกล่าวถึงเรื่องอะไร ตลอดจนเมื่ออ่านหลายอนุเฉทแล้วหลอมรวมความเข้าใจ ย่นย่อได้ หรือถ้ายังไม่มีชื่อเรื่องก็ตั้งชื่อเรื่องได้ อาจกล่าวได้ว่าเมื่ออ่านเรื่องราวใด ๆ แล้วย่นย่อเรื่องราวนั้นได้

ผะอบ โปษะภฤษณะ (2526) ได้สรุปลักษณะของการอ่านจับใจความไว้ว่า ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ย่อมเป็น เรื่อง เดียวกันและมีประโยคใจความ หรือประโยคกฎแจอยู่ตอนต้นบ้าง ตอนท้ายบ้าง ผู้อ่านต้องพยายามจับประโยคกฎแจ หรือประโยคใจความให้ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจับให้ได้ว่าย่อนหน้านั้นกล่าวถึง เรื่องอะไร

ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2526) ได้อธิบายลักษณะของใจความสำคัญไว้ว่า ใจความสำคัญมีลักษณะสัง เกตได้ คือ เป็นส่วนที่ย้าความสำคัญของ เรื่องมากที่สุด อาจเป็น เหตุการณ์ ความคิด เห็น หรือลักษณะสำคัญของสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจเป็นส่วนที่เป็นคำถาม คำตอบ เหตุหรือผล ด้วยการสัง เกตจากข้อความนั้น ๆ ว่า เน้นหนักที่ใด หรือส่วนที่เป็นคำนิยาม คำจำกัด ความ คำแปลของคำสำคัญ และส่วนที่เป็นใจความสำคัญจะมีส่วนขยายตามมา เพื่ออธิบายหรือ สนับสนุน ใจความสำคัญย่อมมีความสมบูรณ์ในตัวเอง อาจเป็นคำ เป็นวลี หรือเป็นประโยคก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นประโยค เพราะครอบคลุมใจความสำคัญได้ดีที่สุด

สนิท ตั้งทวี (2529) ได้เสนอแนะว่าใจความสำคัญเป็นข้อความที่ทำหน้าที่คลุมใจความ ของข้อความอื่น ๆ ในตอนนั้น ๆ ไว้หมด ซึ่งใจความสำคัญของข้อความหนึ่งหรือย่อหน้าหนึ่ง ส่วนมากจะมีเพียงประการเดียว อาจจะมี ลักษณะเป็นประโยค เดียวหรือประโยคซ้อนก็ได้ แต่ใน บางกรณีใจความสำคัญไม่ปรากฏเป็นประโยค เป็น เพียงใจความที่แฝงอยู่ในข้อความตอนนั้น ๆ ลักษณะใจความสำคัญที่เป็นประโยค ส่วนมากจะปรากฏอยู่ต้นข้อความ

จากลักษณะของใจความสำคัญในการสอนอ่านจับใจความข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ใน การสัง เกตลักษณะของใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้านั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ต้นหรือท้ายของแต่ละย่อหน้า ในข้อความนั้น และ เป็นประโยคที่สมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งอาจจะเป็นประโยคเดี่ยวหรือประโยคซ้อน ก็ได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการจัดลำดับข้อความและวิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อความอันเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน จับใจความ ซึ่ง Lapp และ Flood (อ้างถึงใน พรทิพย์ สุทธิพันธ์, 2529) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าการอ่าน เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรับรู้ข่าวสาร และ เมื่อรับรู้ข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมแล้วจะเกิดเป็นความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับรู้ข่าวสารแล้วจะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม ของจริง หรือภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าวก็จะอ่านข้อความซ้ำ ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลาในการรับรู้นานกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็จะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำและความหมายของประโยคไว้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านมีวิธีการที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์เป็นบวก (ความสัมพันธ์คือความเกี่ยวข้องของ ความหมายในแต่ละประโยค)

นอกจากนั้น สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. การอ่านที่เน้นพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองโดยให้การ เสริมแรงที่เหมาะสม ในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่ง เร้าจะทำให้เกิดการ เรียนรู้ได้ ดีขึ้น ดังนั้นการอ่านจึง เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึง การอ่านต้องประกอบด้วยทักษะ เบื้องต้น และทักษะที่มีความซับซ้อน แต่ทักษะที่เป็นพื้นฐานก็จะ ถูกหลอมรวม เข้าด้วยกัน โดยผ่านกลวิธีการฝึกให้นัก เรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใด เป็น เรื่องที่ เกี่ยวข้องกับอักษร และส่วนใด เป็น เรื่องที่ เกี่ยวข้องกับ เนื้อหา

2. การอ่านที่เน้นความรู้ความ เข้าใจ ทฤษฎีความรู้ความ เข้าใจมีแนวคิดว่าพฤติกรรม ทุกอย่างต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรรู้จัก สะสมความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้นทฤษฎีความรู้ความ เข้าใจจึง เป็นหน้าที่ของสมอง ส่วนกลางในการตีความตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงมีขึ้นอยู่กับความรู้จัก เชื่อมโยงความรู้ใหม่ เข้ากับประสบการณ์เดิมและแสดงออกอย่าง เหมาะสม

3. การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดว่าการ เรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยที่ ต้องพึ่งผู้อื่น และ จะพัฒนาไปตามความ เจริญของแต่ละวัย สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงอายุคือ จะมีการ เรียนรู้หรือ

ทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากในช่วงนั้นไม่เกิดการ เรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาการ การเรียนรู้ในช่วงนั้นก็จะมีบกพร่องไป และจะมีผลกระทบต่อ การเรียนรู้ในส่วนนั้นภายหลัง ดังนั้น การอ่านจึง เป็นกระบวนการรับรู้ซึ่งมีพื้นฐานมาจากช่วงพัฒนาการต่าง ๆ ความสามารถที่นักเรียน แสดงออกในการอ่าน เป็น เครื่องชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการของนักเรียน

ทฤษฎีการอ่านดังที่มีผู้กล่าวไว้นั้น มีทักษะการอ่านที่ เน้นการจัดลำดับข้อความ เน้นการ วิเคราะห์และ เชื่อมโยงข้อความ นอกจากนั้น มีทฤษฎีการอ่านที่ เน้นพฤติกรรม เน้นความรู้ ความ เข้าใจ และ เน้นทฤษฎีพัฒนาการ ซึ่งทฤษฎี เหล่านี้สามารถนำไปใช้ เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนอ่านจับใจความให้เกิดผลดี

หลักจิตวิทยาที่ เกี่ยวข้อง ในการสอนอ่านจับใจความ

การสอนอ่านจับใจความที่จะให้นัก เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การ เรียนรู้ที่ตั้งไว้นั้น ครู ควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาบางประการ ดังที่ Ausubel (อ้างถึงใน ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2525) ว่า การอ่านที่มีประสิทธิภาพและได้รับผลดีนั้น จะต้องมีความพร้อมในการอ่าน และได้อธิบายต่ออีก ว่า ความพร้อม คือ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวที่จะรับ เอาสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการอ่านจะได้ผลดี ความ พร้อมจะต้องสัมพันธ์กับความต้องการที่จะอ่าน นอกจากนี้ ฌรงค์ ทองปาน (2526) ได้แสดง ความคิดเห็น เรื่องความพร้อมในการอ่านจับใจความว่า ความพร้อมในการอ่าน เกิดจากปัจจัย สำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับ เด็กและปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่เกี่ยวกับเด็ก ประกอบด้วย ความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ ความสามารถในการมองเห็น คือ สายตามีความ แข็งแรงพอที่จะเพ่งตัวหนังสือได้นาน ๆ ความพร้อมทางสมองจากการศึกษาของนักจิตวิทยาพบว่า ความพร้อมในการอ่านของ เด็กจะมี เมื่อเด็กมีอายุสมอง 6 ปี 6 เดือน แต่เด็กย่อมมีความแตกต่าง กัน การเริ่มสอนอ่านให้ ได้ผลควร เตรียมตัว เด็กให้เกิดความพร้อมเสียก่อน ความพร้อมทางอารมณ์ คือ การที่ครูช่วยให้ เด็กเกิดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ และความพร้อมทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ที่เด็กมีอยู่แล้ว ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย อาชีพของบิดามารดา บุคคลแวดล้อม สังคมที่เด็กอยู่ และ เหตุการณ์อื่น ๆ ที่ผู้ปกครองกระทำเพื่อ เป็นการจัดประสพการณ์ ให้กับบุตรหลาน

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับความ เห็นของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2526) ที่เสนอความเห็น ว่า ความพร้อม คือ วุฒิภาวะ เมื่อใดก็ตามที่ร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาของ เด็กพัฒนาถึงจุดหนึ่ง เด็กจะเรียนได้สะดวก คุณลักษณะที่สำคัญอันประกอบขึ้นเป็น

ความพร้อมของการอ่านนั้นมีหลายอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ สติปัญญา การรับรู้ทางสายตา การฟัง สุขภาพของร่างกาย การรู้จักทิศทาง การมีประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐาน การเข้าใจและการใช้ ประโยชน์เกี่ยวกับการพูดและการฟังภาษาไทย การปรับตัวทางอารมณ์และสังคม รวมทั้งความ สนใจในการอ่าน และยังได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า กระบวนการอ่าน เป็นการทำงานที่เกี่ยวข้อง ระหว่างสมองกับสายตา ตาของผู้อ่านจะจ้องและกระพริบสลับกันไป เรียกว่า saccadic การ จ้องหรือการเพ่งดู เรียกว่า fixation การจ้องนี้จะเกิดขึ้นในเสี้ยววินาที ในช่วงของการ เพ่งดูนั้น ผู้อ่านจะแลเห็นคำจำนวนหนึ่ง อาจจะมี 2-3 คำหรือมากกว่านั้น

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2524) ได้กล่าวถึงความเกี่ยวพันของสมองกับดวงตา ซึ่ง ทำให้เกิดการอ่านไว้ว่า สมองเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และจะรับรู้ได้โดยผ่านประสาทสัมผัสจาก อวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก เป็นต้น เมื่อเราอ่านหนังสือตัวหนึ่งที่ผ่านมา เข้าไปในดวงตา โดย ตาจะเคลื่อนไหวเป็นระยะเพื่อรับรู้ตัวหนังสือนั้นนำไปสู่สมอง ซึ่งเมื่อตัวหนังสือผ่านตาไปสู่สมอง สมองก็จะเก็บสิ่งที่สนใจไว้ สมองจะบังคับให้ตาเคลื่อนไหวในการอ่าน ถ้าตาไม่เคลื่อนไหวแสดงว่า สมองไม่ทำงาน หรือสมองล้า ตาเป็นประตูแรกของการอ่านที่จะนำความรู้ที่ได้จากการอ่านการ เห็นไปสู่สมอง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2525) ได้กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านไว้ว่า การอ่าน เป็น กระบวนการทำงาน เกี่ยวข้องกันระหว่างสมองกับตา ตาต้องจ้องและกระพริบสลับกันไป การจ้อง ทำให้เห็นภาพชัด เจนและจะเกิดขึ้นภายในเสี้ยวเวลาในช่วงการจ้องหรือการ เพ่งผู้่านจะมองเห็น คำ 2-3 คำ เรียกว่า ช่วงการรับรู้ เมื่อไม่แน่ใจจะย้อนกลับไปดูอีกครั้ง คนที่อ่านได้เร็วมัก จะมีช่วงการรับรู้กว้าง ในแต่ละช่วงมีคำหลายคำในบรรทัดหนึ่ง ๆ คนที่อ่านเร็วจะมีช่วงการรับรู้ กว้าง ช่วงการย้อนกลับน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่อ่านช้าจะมีช่วงการรับรู้แคบ ช่วงการย้อนกลับ หลายช่วงต่อหนึ่งบรรทัด

สมิตรา อังวัฒนกุล (2527) ได้กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านไว้ว่า การอ่านเกี่ยวข้องกับ กระบวนการ 2 อย่าง คือ กระบวนการทางด้านกลไกซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำสิ่งเร้าสู่สมอง และกระบวนการรับรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความสิ่งเร้าหลังจากที่ได้ เข้าสู่สมองแล้ว

จิตวิทยาการอ่านที่มีผู้กล่าวถึงไว้นั้นพอสรุปได้ว่า การอ่านเกิดจากการทำงาน เกี่ยวพันกัน ของสมองกับตา ตารับรู้แล้วส่งต่อไปยังสมอง เพื่อสมองจะได้รับรู้แล้วแปลความออกมา จึงจะครบ ชั้นตอนการอ่านจับใจความ

ฉะนั้นในการสอนอ่านจับใจความจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ครูควรนำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการเรียนการสอน สิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงอีกอย่างหนึ่งคือ ความพร้อมของนักเรียน ความสนใจในการอ่าน และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสอนอ่านจับใจความ เพื่อให้การเรียนการสอนอ่านจับใจความมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความ

แฮริส (อ้างถึงใน ประทีป แจ่มจิตต์, 2528) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความจะประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้คือ วุฒิภาวะ ความพร้อมในการอ่าน และพื้นฐานแห่งความสามารถในการอ่าน ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. วุฒิภาวะ เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดระดับของการอ่าน ผู้มีวุฒิภาวะสูงย่อมอ่านได้ดีกว่าผู้มีวุฒิภาวะต่ำ และผู้ที่มีความสนใจในการอ่านย่อมอ่านได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อักษร รุ่งมณี (2525) ได้กล่าวถึงวุฒิภาวะในการอ่านจับใจความของนักเรียนว่า นักเรียนจะเริ่มอ่านหนังสือเพื่อจับใจความได้ เมื่อนักเรียนมีวุฒิภาวะในการอ่านทั้งในด้านความรู้สึกรู้สึก ความเต็มใจ และความยินดีที่จะรับฟังการอ่าน เรื่องจากหนังสือ ซึ่งเริ่มจากอ่านภาพไปจนกระทั่งอ่านภาพและอักษรอย่างเข้าใจเรื่องและความหมาย นอกจากนี้ วัลลภ พุ่มพวง (2515) ได้กล่าวถึง ปัจจัยเกี่ยวกับวุฒิภาวะในการอ่านจับใจความว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

ก. วุฒิภาวะทางกาย ได้แก่ การมีประสาทตาดี หูได้ยินถนัด อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงปกติ พูดได้ชัด มือใช้ทำงานได้ดี ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ การทำงานของต่อมต่าง ๆ ปกติ เป็นต้น

ข. วุฒิภาวะทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง อดทน ไม่โกรธง่ายเกินไป มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เหมาะสมกับวัย

ค. วุฒิภาวะทางสังคม อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ปรับตัวได้ดี เคารพในสิทธิของผู้อื่น ฯลฯ

ง. วุฒิภาวะทางสติปัญญา มีพื้นฐานประสพการณ์ทางบ้านดี สนใจที่จะเรียนอ่าน พูด ฟัง รวมทั้งเขียน สามารถพูดและใช้ภาษาได้ดี

2. ความพร้อมในการอ่าน ในการอ่านจับใจความ ถ้านักเรียนมีความพร้อมที่จะอ่านก็รู้สึกมีความยินดี เต็มใจที่จะอ่าน ดังที่ บันลือ พงกษะวัน (2522) ได้กล่าวถึงปัจจัยของความพร้อมในการอ่านจับใจความ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌรงค์ ปานทอง (2526) ว่าประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนและปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

ก. ความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ ความสามารถในการมองเห็น คือ มีสายตาที่แข็งแรงพอที่จะเพ่งตัวหนังสือได้นาน ๆ ความสามารถในการฟัง คือ สามารถจำแนกเสียงสูงต่ำได้ ความสามารถในการออกเสียงคือ สามารถพูดได้หรืออ่านได้ตามวัย สภาพของสุขภาพโดยรวมทั้ง ลำดับการเกิดและความพร้อมทางด้านร่างกายอีกประการหนึ่งคือ เพศ จากการศึกษาของนักจิตวิทยาปรากฏว่า เพศหญิงมีความพร้อมเร็วกว่าเพศชาย

ข. ความพร้อมทางสมอง จากการศึกษาและวิจัยของนักจิตวิทยาการศึกษาได้พบว่า ความพร้อมในการอ่านของเด็กจะมี เมื่อเด็กมีอายุสมอง 6 ปี 6 เดือน แต่อย่างไรก็ตามเด็กย่อมมีความแตกต่างกัน เป็นรายบุคคล การเริ่มสอนอ่านให้ได้ผลควรเตรียมตัวเด็กให้เกิดความพร้อมเสียก่อน ดีกว่ารอให้เด็กมีอายุสมองครบ 6 ปี 6 เดือน

ค. ความพร้อมทางอารมณ์ การที่ครูช่วยให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น เกิดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีความสบายใจ มีความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการอ่านหนังสือ

ง. ความพร้อมทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ที่นักเรียนมีอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ได้แก่ การรู้จักดูภาพ รู้จักหาความสัมพันธ์ รู้จักวิธีอ่านจากซ้ายไปขวา อ่านทีละบรรทัด การรู้จักดูคำศัพท์ ความถูกต้องในการออกเสียง ความสามารถในการปฏิบัติตามคำสั่ง ความสนใจที่จะอ่าน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอันมีผลต่อความพร้อมในการอ่านประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

ก. อาชีพของบิดามารดา นักเรียนที่มีสภาพร่างกายปกติมีบิดามารดา เป็นแพทย์ พ่อค้า หรือข้าราชการ น่าจะมีความพร้อมในการอ่านเร็วกว่าเด็กที่มีบิดามารดา เป็นชาวสวน ชาวไร่ ชาวนา หรือกรรมกร เพราะอาชีพเป็นพื้นฐานทาง เศรษฐกิจและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในครอบครัวอันมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมได้

ข. บุคคลแวดล้อม หากบุคคลที่แวดล้อมนักเรียนให้ความรักด้วยการเท่กลุ่ม พูดคุย เล่นกีฬา หรืออ่านหนังสือให้ฟังอยู่เสมอ นักเรียนก็จะเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากร่วมมากขึ้น

ความพร้อมในการอ่านนั้นมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ด้านสติปัญญา และด้านวิชาการ นอกจากนั้นความพร้อมทางด้านสภาพแวดล้อมก็จะมีส่วนมาสนับสนุนความพร้อมด้านการอ่านของนักเรียนด้วย

3. พื้นฐานแห่งความสามารถในการอ่าน

ความสามารถในการอ่านจับใจความ เป็นสิ่งที่ยากจะสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างทันทีทันใด เป็นสิ่งที่ค่อย ๆ เสริมสร้างและวางพื้นฐานด้านต่าง ๆ มาเป็นลำดับขั้น โดยอาศัยระยะเวลา ขอบค และ ทิงเกอร์ (อ้างถึงใน กรรมกิจ อุ่นแจ่ม, 2528) ได้กล่าวสรุปความสามารถในการอ่านจับใจความว่าควรมีพื้นฐานมาจากสิ่งต่อไปนี้

ก. การเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจเรื่อง ถ้าเด็กเข้าใจความหมายของคำดี ย่อมทำให้อ่านประโยคเข้าใจและเข้าใจบทตอนที่อ่านด้วย

ข. การเข้าใจหน่วยการคิดจากกลุ่มคำ

ค. การเข้าใจประโยคโดยสามารถผูกเรื่องจากคำและกลุ่มคำได้

ง. การเข้าใจความเป็นตอน ๆ หรืออนุเฉท

จ. การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อความแต่ละตอน แต่ละย่อหน้าที่อ่านมาแล้วได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสอนอ่านจับใจความที่กล่าวมาแล้วนี้ เกี่ยวข้องทั้งกับตัวนักเรียนเอง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรใช้เป็นข้อคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความเพื่อให้เกิดผลดีต่อไป

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดตามระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของคัลล์แมน

ระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของคัลล์แมน

วิธีการสอนอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ยึดตามระดับความเข้าใจในการอ่าน 3 ระดับ ของคัลล์แมน และคณะ (1974) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับความเข้าใจขั้นข้อเท็จจริง (Factual level or Literal reading level) หมายถึง การอ่านทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนเขียนออกมาโดยตรงตามนั้น

ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถในการทำความเข้าใจกับความคิด (ideas) ที่ผู้เขียนแสดงออกมาอย่างชัดเจน ดังนั้นจะต้องอาศัยความสามารถทางความจำ (memory) และการระลึกได้ (recall) ในสิ่งที่ผู้เขียนเขียนและอาศัยความสามารถในการแปลช่วยอีกด้วย นั่นคือถ้าผู้อ่านตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ด้วยการระลึกถึงสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้ แสดงว่าผู้อ่านได้ใช้ความสามารถในชั้นความจำ และถ้าผู้อ่านอ่านแล้วทำความเข้าใจโดยแสดงออกมาจะเขียนหรือจะพูดก็ตาม ผู้อ่านก็ได้ใช้ความสามารถในการแปลแล้ว

2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ (Interpretation reading level) หมายถึง การอ่านทำความเข้าใจโดยอาศัยการตีความ สรุปความ และแปลความจากเรื่องที่อ่าน นั่นคือผู้อ่านต้องเสาะหาความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความที่ปรากฏอยู่ที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนออกมาตรง ๆ หรือในบางครั้งผู้อ่านต้องใช้ความสามารถในการอ่านที่เรียกว่า "การอ่านระหว่างบรรทัดหรือเหนือบรรทัด" (reading between the lines or reading beyond the lines) เพื่อให้ได้ความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อในข้อความนั้น ๆ

3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่าหรือการอ่านขั้นวิจารณ์ (Evaluation level or Critical reading level) หมายถึง การอ่านทำความเข้าใจโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ มาประเมินค่าช่วยพิจารณาตัดสินวินิจฉัย เรื่องราวที่อ่านได้อีกต่อหนึ่ง นั่นคือ การที่จะประเมินค่าสิ่งที่อ่านผู้อ่านจะต้องรู้จักพิจารณาตัดสินสิ่งที่อ่าน แต่ไม่จำเป็นต้องยอมรับความคิดของผู้เขียนเสมอไป ผู้อ่านอาจจะต้องชี้พิสูจน์ ตีความและประเมินค่าความคิดนั้น โดยใช้ประสบการณ์เดิมหรืออาจจะจำเป็นต้องสืบเสาะแสวงหาข้อมูลมาสนับสนุนด้วยก็ได้

เกณฑ์ในการเลือกและคิดกิจกรรมในการสอนอ่านจับใจความ

เนื่องจากกิจกรรมในการสอนอ่านจับใจความมีมากมาย จากที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้คิดและเสนอเอาไว้ และครูสามารถที่จะคิดประยุกต์กิจกรรมต่าง ๆ จากทฤษฎี หลักการที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา เพื่อจัด เป็นกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมได้ แต่ทั้งนี้การเลือกหรือคิดกิจกรรมขึ้นมาต้องศึกษาเกณฑ์ในการเลือก เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกหรือคิดกิจกรรมต่อไป โดยถือเกณฑ์พิจารณาของ โอแมกจิโอ (Omaggio, 1981 อ้างถึงใน ประทีป แจ่มจิตต์, 2528) ดังนี้

1. กิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการสอนอ่านนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสารมีการใช้ภาษาได้จริง และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน
2. กิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมคู่ก็ได้แต่ควรให้ผู้ทำกิจกรรมได้แสดงออกทางการใช้ภาษาร่วมกับกลุ่มหรือคู่ของตนให้มากที่สุด เพื่อฝึกให้นักเรียนใช้ภาษาและเข้าใจ เนื้อเรื่องร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มของตน
3. กิจกรรมที่ครูคิดสรรมาควร เป็นกิจกรรม เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน กิจกรรมต้องน่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้เรียน กล่าวคือไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปจนก่อให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย
4. ครูควรคำนึงว่ากิจกรรมที่คิดสรรมาประกอบการสอนอ่าน ควร เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงกว่าระดับการอ่านขั้นพื้นฐานไม่เน้น เฉพาะความรู้ในระดับความจำ กิจกรรมการสอนอ่านที่ดีควรกระตุ้นให้นักเรียนตีความ แปลความ และควร เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาได้ด้วย

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการสอนอ่านนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญ ครูควรหลีกเลี่ยง การสอนอ่านที่เน้นการจำเพียงอย่างเดียว หรือ เสนอกิจกรรมเพียงรูปแบบเดียวจนเกิดความซ้ำซากจำเจ ครูควรพิจารณาถึงหลักการสอนอ่านที่มีกิจกรรมการอ่านหลายกิจกรรม เข้าประกอบการสอน เพื่อให้บรรยากาศการสอนสนุกสนาน ซึ่งเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนต่อไป

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน ช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนเข้าใจ เนื้อเรื่องที่อ่านพร้อมกับ เกิดความสนุกสนานในการทำกิจกรรมควบคู่กันไปด้วย

กิจกรรมการเข้าใจคำศัพท์

ความหมายของคำศัพท์

แครร์โรล (Carroll, 1953) ได้ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้สอดคล้องกับ พระอบ
โปษะภุชณะ (2521) โดยแบ่งความหมายของคำศัพท์เป็น 2 ประการคือ

1. ความหมายโดยอรรถ หมายถึง ความหมายที่แท้จริงของคำ เป็นคำที่มีความหมาย
โดยตรง
2. ความหมายโดยนัย หมายถึง ความหมายที่อ้างถึงความหมายอื่นหรือขึ้นอยู่กับ
ผู้พูด

ความสำคัญของการรู้ความหมายของคำ

เซอร์ลอค (Hurlock, 1964) ได้กล่าวไว้ว่า จำนวนคำที่เด็กรู้ความหมายหรือ
เข้าใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการ ทางด้านอารมณ์และสังคม เนื่องจากเด็กต้อง
ใช้คำในการติดต่อทำความเข้าใจกับเด็กอื่น ๆ ในสังคม เด็กในทุกๆ ระดับอายุจะรู้สึกคับข้องใจ
เมื่อเขาต้องการจะพูดบางสิ่งบางอย่าง แต่เขาไม่สามารถจะทำได้ เนื่องจากขาดความรู้
ความเข้าใจความหมายของคำที่จำเป็นต้องใช้ หรือไม่สามารถทำความเข้าใจกับคำที่เขาต้องการ
ใช้ ซึ่งจะเป็นผลทำให้เขาโกรธคนที่ไม่เข้าใจเขา ความคับข้องใจนี้มีผลมาจากการที่เด็กเชื่อว่า
คนอื่นไม่ต้องการที่จะเข้าใจเขา

แมกจินิตีส (คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ, 2520 อ้างจาก McGinitie, 1961) ได้กล่าวถึง
ความสำคัญของความเข้าใจคำไว้ว่า ถ้าเด็กรู้คำมากพอเหมาะสมกับวัยของตน สามารถนำคำนั้น ๆ
ไปใช้ได้ถูกต้อง เด็กก็จะสามารถเข้าใจความคิดของคนอื่น และเข้าใจสิ่งแวดล้อมของตน
รวมทั้งเด็กจะสามารถสื่อความหมายหรือแสดงความคิด ความเข้าใจของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วย

จากความสำคัญของการรู้ความหมายของคำ สรุปได้ว่า การรู้ความหมายของคำมี
ความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม ทั้งเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความก้าวหน้า
และความล้มเหลวในการเรียนอีกด้วย

พัฒนาการในการเรียนรู้ความหมายของคำ

ในวัยเด็กตอนต้น เมื่ออายุราว 6-7 ขวบ เด็กในวัยนี้รู้จักศัพท์เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว ได้รับการสอนให้รู้จักคำต่าง ๆ และความหมายของคำ ทำให้เขาชอบซักถามใช้คำกริยา สรรพนาม คำนาม กริยาวิเศษณ์ และคำอื่น ๆ บ่อยขึ้น นอกจากจะเรียนรู้คำใหม่แล้วยังเรียนรู้ความหมายใหม่ของคำเก่าอีกด้วย ความแตกฉานในคำศัพท์ต่าง ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาแต่อย่างใดเลย แต่ขึ้นอยู่กับโอกาสและการตั้งใจด้วย นอกจากศัพท์ที่ใช้ทั่ว ๆ ไปแล้วเด็กยังเรียนรู้คำศัพท์ที่บอกสีต่าง ๆ และบอกจำนวนความหมายของเหรียญต่าง ๆ คำที่บอกเวลาและฤดู เช่น เช้า บ่าย กลางคืน หน้าฝน หน้าหนาว เป็นต้น เด็กหลายคนในวัยนี้จะจำคำตลาดและคำสบถจากผู้ใกล้ชิด แต่ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง การใช้ประโยคตอนแรก ๆ ประโยคที่ใช้จะสั้นมีเพียง 3-4 คำ ประกอบด้วยคำนามเป็นส่วนมาก ต่อมาจะใช้ประโยคที่พูดยาวขึ้น แต่แทนที่จะเป็นประโยคเดียวที่ถูกต้อง กลับเป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ 2-3 ประโยคเชื่อมด้วยคำสันธาน "และ" "กับ" หรือ "แล้วก็" เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กสติปัญญาดีในระดับสังคมเศรษฐกิจที่สูงกว่า มักใช้ประโยคยาวและยากได้ถูกต้องกว่า เด็กวัยเดียวกัน ซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมที่ด้อยกว่า หรือมีสติปัญญาต่ำกว่า (ประเสริฐ ดันสกุล, 2517)

เซอร์ลอค (Hurlock, 1964) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ความหมายของคำไว้ว่า เด็กเชื่อมความหมายเข้ากับคำได้ 2 วิธี คือ

1. ทางตรง ซึ่งได้แก่ การที่ผู้ใหญ่ให้สิ่งของแล้วกำหนดคำสำหรับเด็ก
2. ทางอ้อม เด็กจะเชื่อมความหมายของคำที่เป็นนามธรรมหรือคำที่แวดล้อมตัวเด็ก

โดยใช้ประสบการณ์

องค์ประกอบในการพัฒนาความเจริญด้านความหมายของคำ

ทิงเกอร์ (Tinker, 1952) ได้อ้างคำกล่าวของ เกรย์ และ โฮล์ม (Gary and Holmes) เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เป็นสิ่งกำหนดความเจริญทางด้านความหมายของคำไว้ 4 ประการคือ

1. ความสามารถทั่ว ๆ ไป และระดับวุฒิภาวะของเด็ก เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้ความหมายของคำ ดังนั้นถึงแม้เด็กจะมีอายุเท่ากันก็จะมีความสามารถในการใช้คำศัพท์ได้แตกต่างกัน

2. ประสบการณ์และความพร้อมในการอ่านของเด็ก มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรู้จักคำศัพท์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เด็กที่มีประสบการณ์และความพร้อมต่างกัน ย่อมรู้ความหมายของคำศัพท์ที่มากน้อยแตกต่างกันไป

3. ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กต้องการ เรียนรู้ความหมายของคำต่าง ๆ ครูจึงควรช่วยให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นในทุกโอกาส

4. การสอนคำต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจคำได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

โดยทั่ว ๆ ไป ครูจะช่วยให้เด็กรู้จักความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้โดยวิธีสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาคำศัพท์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น ครูที่มีประสบการณ์มากมักจะคำนึงอยู่เสมอว่า การเรียนรู้ความหมายของคำนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปทีละน้อย เป็นการกระทำที่ค่อย เป็นค่อยไป การสอนให้เข้าใจความหมายของคำนั้นมาจากการที่ไม่รู้อะไรเลย มาถึงการรู้ความหมายที่คลุมเครือ แล้วมาถึงการรู้ความหมายที่แจ่มแจ้งขึ้นจนถึงขั้นปรับปรุงให้ดีขึ้น แล้วนำมาใช้อย่างถูกต้องและเข้าใจความหมายของคำหลาย ๆ ความหมายทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับการสอนของครู

วิธีการเรียนรู้ความหมายของคำ

จากที่ ทิงเกอร์ (Tinker, 1952) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับ การสร้างความคิดรวบยอด (concept) ที่ถูกต้องจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้คำต่าง ๆ เป็นประการสำคัญ นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ สถานการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ความคิดรวบยอด เกี่ยวกับความหมายของคำกว้างขวางและชัดเจนขึ้น

การที่เด็กจะเข้าใจความหมายของคำได้ ต้องผ่านการเรียนรู้ เพราะต้องได้รับประสบการณ์ (Experience) มาหลายอย่าง เมื่อเอาประสบการณ์ทั้งหลายมารวมกันเข้าเป็นความคิดรวบยอด (concept) เด็กจึงจะเข้าใจความหมายของคำ ดังนั้นความเข้าใจความหมายของคำจึง เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ ก็จะได้มาเลย

ดังนั้น การเรียนรู้ความหมายของคำ สรุปได้ว่า การเรียนรู้ความหมายของคำ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ และการสร้างความคิดรวบยอด เด็กจะมีพัฒนาการในเรื่องการเรียนรู้ความหมายของคำต่อเนื่องกันไปทีละน้อย

วิธีการส่งเสริมความเข้าใจความหมายของคำ

เบียรี (Beery, 1949) ได้เสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยในการส่งเสริมความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ของนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดหาประสบการณ์ตรงให้แก่เด็กให้มากที่สุด โดยพยายามให้เด็กได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์นั้น ๆ ซึ่งอาจจะรวมทั้งการแสดงละคร การเล่นก็ได้
2. โสตทัศนศึกษา การให้เด็กได้ดูได้เรียนจากโสตทัศนศึกษาชนิดต่าง ๆ จะให้ประสบการณ์แก่เด็กได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย เพียงอย่างเดียว
3. ให้เด็กได้มีโอกาสพูดและฟัง เด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการณ์ที่ได้มีโอกาสใช้คำเหล่านั้น ดังนั้นครูจึงควรหาโอกาสให้เด็กได้อภิปราย เล่านิทาน รายงาน อธิบาย และรับฟัง เรื่องราวต่าง ๆ
4. การอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งเป็นวิธีที่ครูใช้กันเป็นส่วนมาก เพราะครูสามารถอธิบายให้เด็กฟังได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน
5. ครูอ่านหรือเล่านิทานให้เด็กฟัง แทนที่จะให้นักเรียนอ่านหรือเล่านิทานให้เพื่อน ๆ ฟัง บางครั้งครูก็อาจจะอ่านหรือเล่าให้นักเรียนฟังเสียเองก็ได้
6. การใช้วัสดุที่นักเรียนทำขึ้น สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กทำขึ้นย่อมมีความหมายสำหรับเด็กมาก ครูควรแนะนำให้เด็กช่วยกันทำแผนภูมิคำใหม่และทำพจนานุกรมเกี่ยวกับคำศัพท์ประกอบภาพสำหรับในชั้นเด็กเล็ก เรื่องราวต่าง ๆ ที่เด็กออกมาเล่าครูอาจจะบันทึกไว้ แล้วนำมาอ่านอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้นำเอาคำศัพท์ใหม่ ๆ มาอธิบายให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งอีกครั้งหนึ่ง
7. เด็กที่รักการอ่านและอ่านหนังสือมากจะพบคำศัพท์ใหม่ ๆ มาก ในที่สุดจะทำให้มีความเข้าใจคำศัพท์ดีขึ้น
8. การใช้พจนานุกรมควรจะได้รู้จักใช้เพื่อค้นหาความหมายของคำต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจคำศัพท์มากยิ่งขึ้น

รัสเซล (Russell, 1961) ได้แนะนำการจัดประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ไว้สอดคล้องกับ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2525) ไว้ว่า

1. กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นควรสอดคล้องกับภูมิหลังและประสบการณ์ของนักเรียน
2. การใช้โสตทัศนวัสดุ

3. การให้นักเรียนเห็นการใช้คำนั้น ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ
4. การอธิบายของครู
5. ครูอ่านหนังสือหรือเล่า เรื่องให้นักเรียนฟัง
6. อุปกรณ์ที่ใช้ควร เป็นอุปกรณ์ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำ
7. เน้นให้นักเรียน เกิดมโนทัศน์ในคำนั้น
8. ให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการอ่านอย่างกว้างขวาง
9. ให้นักเรียนใช้พจนานุกรม
10. ให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาคำที่เป็นคำพูด
11. ให้นักเรียนศึกษาคำโดยตรง
12. การใช้ภาพประกอบคำ

จากคำแนะนำถึงวิธีการส่งเสริมความเข้าใจความหมายของคำของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการจัดประสบการณ์ในการที่จะให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ดี ส่วนหนึ่งนั้นมิใช่ เป็นสิ่งที่นักเรียนจะเกิดขึ้นเอง ครูจะต้อง เป็นผู้สร้างและฝึกทักษะให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ฉะนั้นครูควรคำนึงถึงในข้อนี้ให้มาก เพราะหัวใจของการอ่านส่วนหนึ่งอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ ประโยค หรือข้อความที่อ่าน มิฉะนั้นนักเรียนก็จะได้แต่อ่านออกแต่ไม่รู้เรื่อง ที่อ่าน (ละม้ายมาศ ศรศักดิ์, 2517) ดังที่ คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ (2520) และ พิศรวัลย์ โกวิทวาทิ (2515) พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าใจคำศัพท์กับความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน นั่นคือถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนสูงหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในเรื่องของความเข้าใจคำศัพท์ ก็จะได้คะแนนสูงหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในเรื่องความเข้าใจในการอ่านด้วย

กิจกรรมการสร้างจินตนาการนิกวาดภาพตามเรื่องที่อ่าน

จินตนาการเป็นกระบวนการทางสมองที่เป็นการแทนสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งไม่ได้เป็นสัญลักษณ์ทางภาษา เข้าเป็นความจำของแต่ละบุคคลหรือหมายถึง แบบการคิด เช่น การจินตนาการ ซึ่งการแทนสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจะถูกสร้างขึ้นหรือควบคุมโดยปัจเจกบุคคลอย่างรวดเร็วมาก หรือหมายถึงประสบการณ์ซึ่งรับรู้หรือรู้สึกทั้งหมด ซึ่งเรารู้สึกได้ด้วยตนเอง และยังคงมีอยู่ภายหลังที่สิ่งเร้าซึ่งเป็นตัวต้นแบบที่ทำให้เกิดไม่ได้ปรากฏอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้นี้อาจแตกต่างจากค้นฉบับได้ หรือหมายถึง เป็นการแทนภายในของบุคคลที่มีต่อวัตถุ ซึ่งอยู่

ภายนอกซึ่งไม่ใช่ปรากฏการณ์ของการรับรู้ที่เกิดขึ้นทันทีจากการเห็นสิ่งเร้า แต่ค่อนข้างจะเป็นปรากฏการณ์ของการจำ เช่น ภาพที่ระลึกได้ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ โดยมีความผิดเพี้ยนจากสิ่งหรือประสบการณ์ที่เคยพบ ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า ภาพในใจ (Fleming, 1977)

จินตนาการกับภาษาจากคำกล่าวของ อริสโตเติล ที่ว่า "มันเป็นไปได้ที่จะคิดโดยปราศจากภาพในใจ" อันเป็นที่มาของทฤษฎีกอบบี้ (Copy Theory) ซึ่งแบ่งโลกออกเป็นโลกจริงและโลกจิต อันมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของนักปราชญ์รุ่นหลัง ๆ ซึ่งนำไปสู่การถกปัญหาและค้นคว้า และพัฒนาความรู้มาตามลำดับ แม้คำกล่าวของอริสโตเติลจะไม่ถูกต้องทุกประการ แต่ก็มีส่วนหนึ่งยังคงเป็นพื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษาในส่วนที่ว่า คำเป็นสิ่งที่ย่ำในการเชื่อมโยงภาพ การให้คำพูดเป็นการอธิบายภาพของผู้พูด และคำจะกระตุ้นหรือสืบค้นหาภาพในตัวของผู้ฟัง ซึ่งเป็นที่มาของการสื่อสารด้วยภาษา (Begg อ้างถึงใน เรียง สุวรรณพงษ์, 2529)

จินตนาการซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาษาตามประวัติแล้ว ใช้เป็นเทคนิคการจำที่ทรงอำนาจของนักจำและนักปาฐกถา ในการจำสิ่งของที่มีจำนวนหลายสิ่ง โดยการนึกภาพทุกสิ่งเข้าด้วยกันในใจในลักษณะที่สัมพันธ์กัน เช่น ในการทดสอบการระลึกคำกลุ่มหนึ่งคือ บ้าน มีด ดอกไม้ ช้าง แอปเปิล ฯลฯ หากว่าได้กำหนดให้ผู้เรียนสร้างภาพของคำแต่ละคำขึ้น และสร้างความสัมพันธ์ของภาพแต่ละภาพเข้าด้วยกันประกอบกันเข้า ซึ่งผู้เรียนอาจจะจินตนาการถึงช้างที่กำลังยกบ้านซึ่งมีก้อนหินตกลงมาจากภูเขา มีงาช้างหนึ่งคล้ายมีด และเสียลูกแอปเปิลอยู่ และมีตะกร้าดอกไม้ถืออยู่ที่ทาง จากการสร้างจินตนาการที่ไม่สมเหตุสมผลดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าเด็กกลุ่มนี้ที่ได้รับการสอนให้สร้างภาพในใจก็สามารถที่จะระลึกคำได้มากกว่ากลุ่มที่ควบคุมถึงสองเท่า ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการสอนให้ท่องคำเหล่านั้นซ้ำ การใช้กระบวนการจินตนาการเพื่อช่วยในการเรียนภาษาย่ำขึ้น เป็นปรากฏการณ์ที่แผ่ขยายกว้างออกไป และใช้ได้ผลดีในการเรียนรู้ชนิดต่าง ๆ เช่น การจำ การเรียนคำโยงคู่ การระลึกเสรี การเรียนมนโธทัศน์ และสามารถใช้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลไปจนถึงผู้ใหญ่ (Fleming, 1977)

การจินตนาการกับการเรียนร้อยแก้วของเด็ก

จากข้อเสนอแนะสรุปของ เพรสลีย์ (Pressley, 1977) เกี่ยวกับผลของจินตนาการกับการเรียนร้อยแก้วของเด็กประถมศึกษา เขากล่าวว่า เด็กในวัย 9-10 ขวบ จะได้ประโยชน์จากการสอนให้นึกภาพในใจหรือจินตนาการขึ้นตรงกับเนื้อหาร้อยแก้วที่เขาได้ฟังหรืออ่าน และใน

เด็กบางประเภท เช่น เด็กที่ไม่สามารถบูรณาการเนื้อหาร้อยแก้วได้เอง โดยปกติหรือเด็กที่มีปัญหาในการเรียนร้อยแก้วจะได้ประโยชน์มากกว่าเด็กประเภทอื่น ๆ เมื่อสอนให้เด็กเหล่านั้นสร้างจินตนาการขึ้นตามเนื้อหาร้อยแก้วที่บรรยายและเขากล่าวว่า ความสามารถในการที่จะสร้างจินตนาการขึ้นภายในตนเองนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็ก คือ เด็กอนุบาลไม่สามารถสร้างจินตนาการขึ้นได้เลย เมื่อสอนให้สร้างจินตนาการอย่างง่าย ๆ ขึ้น แต่เมื่อเด็กอายุ 6 หรือ 7 ขวบ เด็กก็สามารถสร้างจินตนาการหรือการบรรยายภายในเกี่ยวกับการเรียนคำโยงคู่และเด็กที่มีอายุแก่กว่าวัยดังกล่าว เล็กน้อยคืออายุประมาณ 8 ขวบ สามารถได้ประโยชน์จากการใช้วิธีจินตนาการแก่งานที่ซับซ้อน เช่น การเรียนร้อยแก้วได้ และกล่าวว่า การให้จินตนาการ ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบให้เด็กกำหนดขึ้นเอง หรือแบบไม่กำหนดจินตนาการให้ (Induced Imagery) กับแบบให้เด็กทำตามหรือกำหนดจินตนาการให้ (Imposed Imagery) นั้น เด็กจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องของการใช้จินตนาการทั้งสองวิธีดังกล่าว และขึ้นอยู่กับรูปแบบของงานที่ให้เด็กเรียนด้วย เช่น การเรียนคำโยงคู่ การเรียนร้อยแก้ว

จากการศึกษาของ แอนเดอร์สัน และ ไฮด์ ซึ่งศึกษาเรื่องจินตนาการและการเรียนประโยค โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะดูว่าการสอนให้จินตนาการจะช่วยทำให้การเรียนประโยคง่ายขึ้นหรือไม่ พบว่า กลุ่มจินตนาการจะระลึกเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มพูดประโยคซ้ำถึงสามเท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสอนให้จินตนาการจะช่วยทำให้การเรียนประโยคง่ายขึ้น (อ้างถึงใน เรียง สุวรรณพงษ์, 2529)

จะเห็นได้ว่า การที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีความคิด เป็นของตนเอง มีโอกาสได้นึกภาพภายในใจขณะที่อ่านเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น

กิจกรรมการ เรียงลำดับภาพการดูประกอบเรื่องที่อ่าน

ความหมายของการดู

จากหนังสือเอ็นไซโคลปีเดียอเมริกัน (1968) ได้ให้คำจำกัดความของการดูว่า หมายถึง ภาพวาดที่เป็นตัวแทน หรือสัญลักษณ์ของบุคคล แนวความคิด เหตุการณ์ ซึ่งเป็นไปในทำนองล้อเลียน แสดงความหลักแหลม หรือมุขตลก อาจเป็นเพียงภาพเดียวหรือหลายภาพก็ได้ โดยปกติทั่วไปการดูมักจะถูกตีพิมพ์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ที่คนทั่วไปอ่านกันเป็นจำนวนมาก ๆ และ

เป้าหมายของการ์ตูนเหล่านั้นมักจะเป็น เพื่อการ เมืองหรือเพื่อ เสนอปัญหาของชุมชน หรือเกี่ยวกับ ประเพณี แฟชั่น กีฬา หรือเกี่ยวกับบุคลิกของคนใดคนหนึ่ง

คินเดอร์ (Kinder, 1959) กล่าวถึง ความหมายของการ์ตูนว่า เป็นภาพที่ผู้อ่าน สามารถจะตีความหมายได้จากสัญลักษณ์ที่มีอยู่ และส่วนใหญ่จะเป็นภาพที่เกินจริง เพื่อการสื่อ ความหมาย หรือ เสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่ทันสมัย ตัวบุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันที

ชอร์ส (Shores, 1960) ได้อธิบายว่า การ์ตูน ได้แก่ ภาพวาด สัญลักษณ์ หรือ ภาพล้อเลียน หรือ เสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของหรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไปในปัจจุบัน

วิททิช และ ชุลเลอร์ (Wittich and Schuller, 1962) ได้อธิบายความหมาย ของการ์ตูนว่า เป็นจำลองความคิดของบุคคล หรือจำลองมาจากสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเห็น ของคนทั่วไป การ์ตูนทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจถึงเรื่องราวต่าง ๆ และในเวลาเดียวกัน การ์ตูนก็ทำให้เกิดความรู้สึกขบขันไปด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2518) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนเป็น ทัศนวัสดุชนิดหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทวัสดุลายเส้น (Graphic Materials)

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพวาดที่เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของ บุคคล แนวความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้ดียิ่งขึ้นทั้งนี้ยังทำให้เกิดความรู้สึกขบขันอีกด้วย

คุณค่าของการ์ตูนที่มีต่อการเรียนการสอน

โซนส์ และ เมอร์เกอร์ (Sones and Merker, 1944) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพการ์ตูน เป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ สโคเนลล์ (Schonell, 1961)

วิททิช และ ชุลเลอร์ กล่าวถึงประโยชน์ของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนใช้ประโยชน์ได้หลาย อย่าง เช่น ใช้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ประกอบการอธิบายให้เกิดความเข้าใจหรือใช้เป็น กิจกรรมของนักเรียน (Wittich and Schuller, 1950)

เนื่องจากหนังสือการ์ตูนมีคุณค่าที่สำคัญ คือ ความสามารถในการสร้างความสนใจ ซึ่งความสนใจนี้นับ เป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเรียนรู้ หนังสือการ์ตูนจึงถูกนำมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (นิพนธ์ สุขปรีดี, 2518) ซึ่งหลักการในการเลือกใช้หนังสือการ์ตูนมาเป็นสื่อ นั้น วิททิช และ ชูลเลอร์ กล่าวว่า ถ้าครูได้คัดเลือกและนำไปใช้ร่วมกับวิธีการสอนอย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว หนังสือการ์ตูนก็จะ เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนที่ทรงประสิทธิภาพ (Wittich and Schuller, 1968)

คุณค่าของการ์ตูนในสภาพความเป็นจริงแล้วจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และช่วยเพิ่มความเข้าใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะนำเอาเรื่องราวที่ตลกและเป็นนามธรรม (Abstract) มาก ๆ มาเขียนเป็นการ์ตูน ก็จะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ได้ (ประสงค์ สุรสิทธิ์, 2515) ความสะดุดตาของหนังสือการ์ตูนจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อง่าย ดังนั้น ถ้าต้องการจะเขียนข้อความบางอย่างให้เด็กอ่านควรจะ เปลี่ยนเป็นการวาดภาพการ์ตูน เด็กจะสนใจและเข้าใจได้ดีกว่า (Kinder, 1959) การ์ตูนจึงมีประโยชน์ในการเรียนการสอนมาก เด็กชอบการ์ตูนเพราะใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ทำให้รู้เรื่องได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการสอนภาษาเราใช้การ์ตูนมาเป็นประโยชน์ได้มากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือการ์ตูนกับ เด็กและการศึกษา

จากการสำรวจของ กระทรวงศึกษาธิการ (2515) พบว่า หนังสือที่นักเรียนประถมศึกษาชอบอ่านมากที่สุด คือ หนังสือการ์ตูน คือ มีจำนวนถึงร้อยละ 96.48 โดยเฉพาะเด็กวัย 9-11 ปี ชอบอ่านการ์ตูนกันมาก

สุวนิช ศรีสง่า (2518) ได้ทำการศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียนอายุ 8 ปี และ 10 ปี พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะซื้อหนังสือการ์ตูนมาอ่านเองในการเลือกซื้อ มักจะพิจารณาพลิกดูข้างในก่อน เวลาอ่านจะอ่านทั้งเล่ม อ่านคำบรรยายละเอียดทุกตอน ชอบอ่านที่บ้านเวลาเย็นหรือกลางคืน มีความรู้สึกพอใจที่ได้อ่านการ์ตูน เมื่ออ่านแล้วจะเก็บเอาไว้และต้องการมีอ่านทุกวัน

พิตแมน (Pittman, 1958) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของหนังสือการ์ตูนที่มีต่อเด็ก ปรากฏผลว่า หนังสือการ์ตูนมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกของเด็กได้อย่างมาก นักเรียน

ที่อ่านหนังสือซ้ำ หรือ เด็กที่อยากเรียน ตลอดจนนักเรียนที่เกเร ย่อมได้ประโยชน์จากการอ่าน การ์ตูน เรื่อง การ์ตูน เรื่อง เป็นสิ่งที่น่าสนใจและจัดเป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับแก่นักเรียน เป็นรายบุคคลได้เหมาะสมตามความต้องการอีกด้วย โชนส์ (Sones, 1944) และ เมอร์เกอร์ (สุวิช แทนบัน, 2517 อ้างจาก Merker) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพการ์ตูนเป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนวิชาภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเบนจามิน แฮร์สัน รัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่า การ์ตูนที่ถูกเลือกจากนิตยสารฝรั่งเศส สามารถสร้างความสนใจในการเรียนศัพท์และความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ในด้านการใช้การ์ตูน เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนนั้น โคฟเฟอร์ และ โคคเชรน (Keiffer and Cochran, 1950) กล่าวไว้ว่า การสอนโดยใช้การ์ตูน นอกจากจะเป็นสิ่งเร้าอันมีประสิทธิภาพแล้วยังสร้างความสดชื่น สนุกสนานในการเรียนการสอนทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางของกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางและคุ้มค่าอีกด้วย นอกจากนี้การ์ตูนยังช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน เช่น การ์ตูนที่ไม่มีคำบรรยาย ครูก็จะให้นักเรียนหาคำบรรยายที่เหมาะสมมาบรรยาย ซึ่งจะได้ผลมากในการแต่เรื่องสั้น ๆ (สมัคร ผลจำรูญ, 2522)

วิธีเล่นกิจกรรมการเรียงลำดับภาพการ์ตูนประกอบ เรื่อง

1. ครูให้ทำกิจกรรมกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้ ถ้าเป็นกลุ่มไม่ควรเกินกลุ่มละ 5 คน
2. ครูแจกภาพการ์ตูน เกี่ยวกับ เนื้อ เรื่องให้แต่ละกลุ่มปรึกษาทำความเข้าใจกัน เรียบเรียงขั้นตอนของเรื่องโดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นสื่อ
3. นักเรียนส่งตัวแทนของกลุ่มออกมาเล่าเรื่อง โดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบการเล่าเรื่อง เสร็จแล้วครูอาจจะกระตุ้นด้วยคำถาม เกี่ยวกับ เนื้อ เรื่องให้นักเรียนร่วมกันออกความคิดเห็น
4. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องตามขั้นตอนโดยใช้ภาพการ์ตูน เป็นแนวเพื่อไม่ให้ นักเรียนเข้าใจเรื่องผิดพลาด

ฉะนั้น ครูจึงควรจะพิจารณานำภาพการ์ตูนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในด้านการอ่านจับใจความ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและสนใจมากยิ่งขึ้น

กิจกรรม เกมทนายการอ่าน

ความหมายของ เกม

เกม หมายถึง กิจกรรมที่สนุกสนานมีกฎเกณฑ์กติกา บุคคลทุกประเภท และทุกประเทศต้องเคยเล่นเกม ทั้งเกมเงียบ (Quiets Games) และเกมที่ต้องใช้ความว่องไว (Active Games) เกมต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับทักษะความว่องไว และความแข็งแรง การเล่นเกมมีทั้งเล่นคนเดียว สองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม บางเกมก็ผ่อนคลายความตึงเครียดและสนุกสนาน บางเกมก็กระตุ้นการทำงานของร่างกายและสมอง บางเกมก็ฝึกทักษะบางส่วนของร่างกายและจิตใจเป็นพิเศษ (New Standard Encyclopedia, 1969)

เกม เป็นโครงสร้างของกิจกรรม ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการเล่น อาจมีผู้เล่น 2 คนหรือมากกว่า 2 คน เล่นเพื่อบรรลุตามจุดหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนอาจทำได้หลายวิธีคือ

1. เป็นวิธีการสอน
2. นำเข้าสู่บทเรียน
3. เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียน
4. เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเล่นในเวลาว่าง เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

(Reese, 1977)

เกม คือ การเล่นซึ่งอาจจะมีเครื่องเล่นหรือไม่มีเครื่องเล่นก็ได้ นับว่าเป็นสื่อที่อาจจะกล่าวได้ว่าใกล้เคียงกับเด็กมากที่สุด มีความสัมพันธ์กับชีวิตและพัฒนาการของเด็กมาตั้งแต่กำเนิด จนทำให้ นักการศึกษาเกือบลิ้มว่าการ เล่นสำหรับเด็กนั้น มีส่วนช่วยพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก (Arnold, 1965)

เกมหรือการเล่น เป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการเล่น เพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนาน และในขณะเดียวกันก็จะนำเอาแง่คิดหรือความเห็นจากการเล่น นำไปวิเคราะห์วิจารณ์ในชั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปการเล่น เกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน (ประภากร โล่ห์ทองคำ และคณะ, 2522)

ทศนา แชมมณี (2522) กล่าวว่า เกมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้สอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอะไรบางอย่างในอันที่จะให้มีผลออกมาในรูปการแพ้-ชนะ วิธีการแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เกม หมายถึง กิจกรรมการแข่งขันอย่างหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์กติกาชัดเจน เป็นการแข่งขันที่มีการแพ้-ชนะ

องค์ประกอบของการใช้เกมในการเรียนการสอน

การใช้เกมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดนั้น ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการและรายละเอียดในการเล่นเกมนั้น ดังนี้

1. กติกา (Rule) กติกาหรือกฎเกณฑ์ เป็นส่วนสำคัญมากเพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ โดยไม่พะวงอยู่กับสิ่งที่ไม่ตรงกับประเด็นที่ต้องการ
2. วิธีการ (Rituals) คือ พฤติกรรมของผู้เรียนที่มีผลต่อวิธีการและบรรยากาศในการเล่นเกมนั้น ซึ่งจะทำให้เกมนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายได้
3. ขอบข่ายของการเล่น (Boundaries) ควรมีการกำหนดขอบข่ายที่แน่นอน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเกมที่จะเล่น
4. จุดมุ่งหมายของเกม (Goals) เป็นจุดสำคัญที่ผู้เล่นทุกคนจะต้องพยายามต่อสู้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ (ทศนา แชมมณี, 2522)

นอกจากนี้ อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด ยังเป็นองค์ประกอบที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินได้รับประสบการณ์จากการเล่นเกม และรู้จักวิธีการทำงานต่าง ๆ ได้ดี

สำหรับการนำเกมมาใช้สอนในวิชาภาษาไทยนั้น นับว่าเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง เพราะเกมช่วยให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา สมพล ธูปนุชา (2524) ได้สรุปว่า เกมการสอนภาษามีความสำคัญและมีประโยชน์มาก นักเรียนชอบการแข่งขันครูจึงควรใช้วิธีการแข่งขันมาช่วยในการสอน เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาได้ดี ช่วยผ่อนคลายความเคร่งเครียดในการเรียน ทำให้นักเรียนสนใจและไม่เบื่อหน่าย

ในการเรียนทั้งยังสร้างพัฒนาการอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้แก่เด็ก ทำให้การเรียนดำเนินไปอย่างรวดเร็วตรงจุดมุ่งหมาย สร้างนิสัยที่ดีแก่นักเรียนให้รู้จักเอื้อเพื่อเพื่อน มีความรับผิดชอบ และรู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ นอกจากนี้ยังช่วยฝึกทักษะทางภาษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างและแสดงความสามารถของคนไว้อย่างเต็มที่ และครูก็จะมองเห็นพฤติกรรมของนักเรียน แต่ละคนได้อย่างชัดเจนอันเป็นประโยชน์แก่การสอนของครูต่อไป

การคัดเลือกเกม

เกมทุกประเภทมีกติกา แม้เกมที่ง่ายที่สุดก็ยังมีข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างการ เล่น เสรีกับ เกมก็คือ เกมมีกฎเกณฑ์กติกา ส่วนการเล่น เสรีนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่ที่วัสดุการสอน ของเล่นที่อยู่ในมือเด็ก และความสนใจในระยะสั้นของเด็ก นอกจากนี้ในการเล่น เกมความสนใจของเด็กจะต้องมีระยะยาวพอสมควร มิฉะนั้นการจัดเกมจะไม่ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานนิเทศก์ จังหวัดกาญจนบุรี (2520) ได้เสนอแนะข้อควรคำนึงถึงในการคัดเลือกเกมไว้สอดคล้องกับ เพทวาทิ หอมสนิท (2520) และ พเยาว์ ยินดีสุข (2523) ว่าควรคำนึงถึงความมุ่งหมายในการสอนเกม อายุ และวุฒิภาวะของนักเรียนในชั้นเรียน ระดับความสามารถและความพอใจของนักเรียนในชั้นเรียน ตลอดจนควรทราบว่าเกมที่นำมาใช้นี้ อาจปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาวะแวดล้อมได้

สุจินต์ เลียงจรรยารัตน์ (2521) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการใช้เกมประกอบการสอนของ อโนนิมัส (Anonymous, 1975) ไว้ดังนี้

1. ควรเลือกเกมอย่างระมัดระวัง ให้เหมาะสมกับความสนใจ ตามวัย และเพศของผู้เล่น ตลอดจนสภาพแวดล้อมในขณะที่เล่น
2. ควรเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นของเกมไว้ล่วงหน้า
3. กติกาและกฎเกณฑ์ของการ เล่น ควรชัดเจน ง่ายและกระชับรัด
4. ควรมีการอธิบายหรือสาธิตเพิ่มเติม ถ้านักเรียนต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม
5. ขณะเริ่มเล่น เกมครูควรให้คำแนะนำแก่เด็กน้อยที่สุด
6. ควรใช้เกมในขณะที่นักเรียนมีความสนใจในเกมนั้น ๆ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการพิจารณาเลือกเกมมาประกอบการสอนนั้น ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ ตลอดจนความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้ในการที่ครูจะให้นักเรียนเล่นเกมแต่ละครั้ง ก็ควรตั้งวัตถุประสงค์ที่แน่นอนไว้ด้วย

ประโยชน์ของการใช้เกมประกอบการสอน

แกรมบ์ และคณะ (Grambs and others, 1970) ให้เหตุผลของการใช้เกมประกอบการสอนว่า มีประโยชน์เพราะ

1. เกมทำให้สภาพจำเจของห้องเรียน เปลี่ยน เป็นสภาพสนุกสนาน
2. เกมทำให้วัสดุที่นักเรียนคุ้นเคยมีความสัมพันธ์แบบใหม่
3. เกมจูงใจนักเรียนทุกคนอย่างมากมาใช้ในการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่ต้องการฝึก
4. เกมช่วยให้นักเรียนที่ไม่สนใจบทเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน
5. เกมให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

เอ็ดเกรน และ กรูเบอร์ (Edgren and Gruber, 1963) ให้ความเห็นว่าเกมประกอบการสอน เป็นเสมือนอุปกรณ์การสอนอย่างหนึ่ง เหมือนกับอุปกรณ์ผ่อนคลายความเครียดของอารมณ์ในเวลาพัก

เกอร์แลค และ เอลี (Gerlach and Ely, 1971) ได้ให้ความเห็นว่าการใช้เกมและการเล่นเกมประกอบการสอนทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่เหมือนชีวิตจริง นักเรียนได้มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และได้แสดงออก เกมช่วยพัฒนาขบวนการทางสังคมได้มากกว่าการรับความรู้และนอกจากนี้เกมยังมีประโยชน์อย่างอื่น คือ

1. นักเรียนจะมีความพยายามแก้ปัญหาที่ตนเองเกี่ยวข้องอยู่
2. ขณะที่นักเรียนเกิดความคิดที่จะนำไปสู่ความคิดรวบยอด นักเรียนจะเกิดความเข้าใจ และเกิดความพอใจ
3. นักเรียนได้รับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น ๆ (ยกเว้นการได้รับประสบการณ์ตรง)
4. อุปกรณ์วัสดุทัศนศึกษาหลายอย่างอาจใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่คล้ายสภาพจริงได้
5. นักเรียนเกิดความสนใจอย่างมากในการได้เข้ามามีส่วนร่วมในเกมนั้น ๆ

นอกจากนี้ เกมยังมีคุณค่าในการใช้ประกอบการสอนอย่างอื่นอีก คอแรน และ วิลเลียม (Dotan and William, 1972) กล่าวไว้ดังนี้

1. เกมช่วยให้ขบวนการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์เชิงจิตพิสัย (affective domain) ด้วย โดยให้นักเรียนได้มีการปะทะสัมพันธ์กันอย่างมีจุดหมาย
2. ลักษณะที่เหมือนจริงและสัมพันธ์กันของ เกมจูงใจให้นักเรียนอยากเรียน
3. เกมสามารถใช้ประโยชน์ในชั้นเรียน ซึ่งมีนักเรียนที่มีระดับความสามารถต่าง ๆ กันได้
4. ในการเล่นเกมนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้เรียนรู้จากกันและกัน และช่วยเหลือกัน

ในการสร้างสรรค์ความคิด

5. เกมยังใช้ในการทบทวนความจำได้ด้วย

วิธีการเล่นเกมกิจกรรมเกมทนายการอ่าน

1. เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน
2. ครูแจกแถบประโยคที่เขียนไว้เป็นสำนวนที่แตกต่างไปจากในบทเรียน แต่ยังคงอยู่ภายในขอบเขตของเรื่องนั้น ๆ ให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียงลำดับแถบประโยคที่ครูแจกให้ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากเรื่องที่อ่าน ให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด กลุ่มใดเรียงเสร็จก่อนและถูกต้องถือว่าชนะ
4. กลุ่มที่ชนะ อ่านแถบประโยคที่เรียงลำดับ เหตุการณ์ที่ถูกต้องให้เพื่อนฟัง

กิจกรรมเกมทนายการอ่านนี้ มุ่งเพื่อให้นักเรียนรู้จักการแปลความ ตีความ ขยายความ จากแถบประโยคที่ครูแจกให้ ในเรื่องราวที่นักเรียนได้อ่าน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า เป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาจัดให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดี

การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความ

ในการเรียนการสอนนั้นจะต้องมีการวัดและประเมินผลทุกครั้ง เช่น วัดและประเมินผลเมื่อจบแต่ละความคิดรวบยอด เมื่อจบแต่ละตอนหรือแต่ละบท ตลอดจนวัดและประเมินผลรวมการวัดและประเมินผลรวมอาจจะประเมินเมื่อสิ้นภาคการศึกษาแต่ละภาค หรืออาจจะประเมินเป็นช่วง ๆ ปีการศึกษาละ 2-3 ช่วง ซึ่งแล้วแต่นโยบายของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยทั่วไปที่ปฏิบัติกันมักจะประเมินปีการศึกษาละ 3 ช่วง

ความหมายของการวัดและประเมินผล

การวัดผล (Measurement)

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2527) และ สมประสงค์ ปิ่นจินดา (2526) ได้ให้ความหมายของการวัดผลไว้สอดคล้องกันคือ เป็นการตรวจสอบหรือค้นหาสิ่งที่เราต้องการตรวจสอบนั้นว่ามีปริมาณและคุณภาพมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ วัลลภ กันทรัพย์ (2525) เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร (2522) ครอนบาช (Cronbach, 1970) และ กิลเบิร์ต (Gilbert, 1974) ก็ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันว่าเป็นการกำหนดขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูล หรือการนำเครื่องมือไปวัด แล้วกำหนดเป็นตัว เลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎ

จากความหมายการวัดผลดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นการตรวจสอบสิ่งที่ต้องการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ แล้วกำหนดเป็นตัว เลขหรือสัญลักษณ์ของสิ่งที่วัดขึ้นมา

การประเมินผล (Evaluation)

อนันต์ ศรีโสภ (2525) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้สอดคล้องกับ Stufflebeam (1971 อ้างถึงใน สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2526) ว่า การประเมินผลเป็นกรรมวิธีของการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ นอกจากนี้ เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร (2522) ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การประเมินผลต้องมีการลงสรุปโดยการตีราคาและบ่งคุณค่าว่าดีเลวเด่นด้อยประการใด

นอร์แมน (Norman, 1976) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้แตกต่างจากข้างต้นว่า การประเมินผลจะเป็นกระบวนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนของนักเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างมีระบบ เป็นการประเมินในเชิงปริมาณที่สามารถบอกได้เป็นจำนวนหรือตัวเลข และ เชิงคุณภาพที่บอกได้ถึงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินนั้น

จากความหมายการประเมินผลดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมิน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากการวัดผลและการทดสอบหรือตรวจสอบ ทั้งนี้เพราะ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและการวัดมาประเมินค่าหรือตีคุณค่า โดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานแน่นอน

จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลนั้น เพื่อให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ทราบผลของตนเอง ผู้สอนจะได้ทราบวิธีการสอนของตนว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป ส่วนผู้เรียนนั้นจะได้ทราบว่า เข้าใจมากน้อยเพียงใด วิธีการเรียนและความสนใจในการเรียนเพียงพอหรือไม่ สิ่งใดที่ควรแก้ไขปรับปรุง (กรรณิการ์ พวงเกษม, 2531)

หลักการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปัจจุบัน ประเทิน มหาชนธ์ (2530) ไกรวิท ประवालพฤษ์ และ สมศักดิ์ ลินตุระเวชญ์ (2527) กล่าวไว้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2525) ว่า มีลักษณะเป็นการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ การวัดและประเมินผลจึงมุ่งตรวจสอบ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาจนบรรลุถึง เกณฑ์ที่กำหนด เป็นสำคัญ ซึ่ง เกณฑ์ดังกล่าวได้มาจากความมุ่งหมายและจุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา

ความมุ่งหมายและจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรดังกล่าวนี้ได้ถูกนำมากำหนด เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งมีพฤติกรรมแฝงและพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ และกำหนด เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบ ป.02 ซึ่งระบุในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ เป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนกำหนด เป็นจุดประสงค์ในคู่มือการสอน ซึ่งระบุในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ นอกจากนี้ยังได้กำหนด เป็นความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นในแบบ ป.02 ของชั้นประถมศึกษาบางชั้น โดยระบุในรูปพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ พฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้กับความรู้พื้นฐาน และทักษะ เบื้องต้นดังกล่าวนี้ถือ เป็น เกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่เกี่ยวกับการอ่าน จับใจความ (2525)

จุดประสงค์ หมายถึง สิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นจากการวางแผน และจากการปฏิบัติงานของกิจกรรมนั้น ๆ ในความหมายทางการศึกษา จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวครู และตัวผู้เรียนมากที่สุด สิ่งที่มุ่งหวังนี้เป็นคุณสมบัติทางพฤติกรรมและมโนธรรมที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน และเป็นผลของการจัดการเรียนการสอนที่วัดได้

จุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตรประถมศึกษาที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ มีดังนี้

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษาด้านการอ่าน
2. ให้มีทักษะในการอ่าน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
3. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้ต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2525)

จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการอ่านกำหนดไว้ 27 จุดประสงค์ แยกเป็นการอ่านประเภทต่าง ๆ ส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความ กำหนดไว้ในลักษณะของการอ่านในใจ มีทั้งหมด 7 ข้อคือ

1. อ่านจับใจความได้และเข้าใจถูกต้อง
2. อ่านได้รวดเร็ว
3. อ่านในใจได้โดยไม่ทำปากขมุขมิบ
4. อ่านได้โดยไม่ต้องย่อนหน้า ย่อนหลัง
5. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้
6. อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้
7. มีอารมณ์คล้อยตามเรื่องที่อ่าน

สำหรับแบบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแผนการสอนด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย 24 แผน โดยยึดระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของคัลล์แมนนั้น ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 24 จุดประสงค์ เป็นเช่นเดียวกันคือ สามารถจับใจความสำคัญเรื่องที่อ่านได้

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา 2520 ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินผลเพื่อ

ตัดสินการเรียน การประเมินผลการเรียนตามคู่มือครูนี้เป็นการประเมินผลการเรียนแต่ละบทเรียน โดยประเมินตามจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ดังกล่าวนี้อาจครอบคลุมไปถึงการประเมินผลระยะต่าง ๆ ดังนี้

1. การทดสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียนที่ตนสอนหรือจะเรียกว่า สอนก่อนสอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า เด็กเก่ง อ่อนด้านใดมากน้อยแค่ไหน และในขณะเดียวกัน ก็จะเตรียมการสอนและจัดกิจกรรมได้เหมาะสม

2. การประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในคู่มือครู แต่ละบทจะสอดคล้องกับจุดประสงค์ในหลักสูตร การประเมินผลดังกล่าว เป็นการประเมินผลที่ เรียกว่า สอนไปสอบไป ทั้งนี้เพื่อดูว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถและพฤติกรรมตามจุดประสงค์ ที่วางไว้หรือไม่ ถ้ายังไม่บรรลุจะได้จัดปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เสียใหม่ให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนด้านการอ่านจับใจความ

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) กำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนด้านการอ่านจับใจความ คือ การให้ปฏิบัติจริง แบบจัดอันดับคุณภาพ การสังเกต แบบสำรวจรายการ และข้อทดสอบ

วิธีการวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความ แบ่งออกดังนี้

1. การวัดและประเมินผลความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนด

จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอนแต่ละบทนั้น ส่วนใหญ่เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เป็นจุดหมายปลายทาง หรือจุดประสงค์สำคัญของการเรียนรู้และมีการเรียงจุดประสงค์นั้นไว้ตามลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการควรทำความเข้าใจรายละเอียดของจุดประสงค์เหล่านั้น เลือกสรรเครื่องมือที่เหมาะสมและจัดสร้างหรือหาเครื่องมือจัดให้เหมาะสม เช่น การสังเกต การซักถาม การตรวจสอบ และการทดสอบ

2. การวัดและประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง

ครูอาจฝึกให้นักเรียนประเมินผลการเรียน หรือผลงานของเขาเองได้ การฝึกให้นักเรียนรู้จักประเมินผล ความก้าวหน้าของตนเองนั้นมีประโยชน์คือ นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของ

ตนเอง และพยายามแข่งขันกับตนเองให้ดียิ่งขึ้น ทำให้เป็นคนทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์และเป้าหมาย ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนา และเมื่อฝึกเสมอจะคิดเป็นนิสัย ทำให้เป็นผู้รู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นเรื่อยไป นอกจากนี้อาจให้นักเรียนประเมินผลกันเองก็ได้

เกณฑ์การวัดและประเมินผลจุดประสงค์การเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้คือ 80% ของจำนวนจุดประสงค์การเรียนรู้

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผล

1. การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อครูหรือผู้สอนในแง่ต่อไปนี้

1.1 ช่วยให้ผู้สอนทราบพฤติกรรมของผู้เรียนก่อน เข้าเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้พฤติกรรมก่อน เข้าเรียนยังใช้เป็นพื้นฐานในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการสอน

1.2 ช่วยให้ผู้สอนได้ปรับปรุงเป้าหมายให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน

1.3 ช่วยให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนเพียงใด

1.4 ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขวิธีการสอน

2. การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อผู้เรียนดังนี้

2.1 ช่วยให้ผู้เรียนทราบและมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของการสอน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายของการสอนยิ่งขึ้น

2.2 ช่วยเพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้เรียน เรียนรู้มากขึ้น

2.3 ช่วยส่งเสริมและปลุกฝังให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่มีนิสัยในการศึกษาอย่างมีระบบ จุดเด่น และจุดด้อยของแต่ละบุคคลในเนื้อหา เรื่องใด เรื่องหนึ่ง

3. ใช้เป็นประโยชน์ในการแนะแนวอาชีพ แนะแนวการศึกษาต่อ เช่น การคัดเลือกการจัดประเภท

4. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. เป็นประโยชน์ในการวิจัยทางการศึกษา (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2527)

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอ่านจับใจความ

ในการจัดกิจกรรมในการสอนอ่านจับใจความนั้น ครูควรพิจารณาเลือกกิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าช่วยในการสอนอ่าน โดยพิจารณาเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง วัย และระดับชั้นของนักเรียน บำรุง ไตรรัตน์ (2524) ได้เสนอแนะให้ครูคิดกิจกรรมเข้าช่วยการสอนอ่านจับใจความ โดยปรับกิจกรรมเหล่านี้ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง วัย และระดับชั้นของนักเรียน การใช้กิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าช่วยในการสอนอ่านจับใจความก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินควบคู่ไปกับการได้รับความรู้และเข้าใจในสิ่งที่เรียน ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อหน่าย ทำให้บรรยากาศในการเรียนแจ่มใสเป็นกันเอง
2. กิจกรรมหลายกิจกรรมที่นักเรียนทำ เป็นการย้ำให้นักเรียนเกิดความแม่นยำในด้านเนื้อหาเพิ่มขึ้น
3. นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านภาษาไทย เพราะการเรียนสนุกสนานมีชีวิตชีวา มีกิจกรรมให้ทำหลายรูปแบบ เป็นการจذبความน่าเบื่อหน่ายด้วยวิธีสอนแบบเก่าที่เน้นให้นักเรียนอ่านและท่องจำเป็นหลักใหญ่

จากหลักสูตรประถมศึกษา วิชาภาษาไทย พุทธศักราช 2521 (2525) ได้เน้นเรื่องการสอนอ่านจับใจความ เป็นอย่างมาก เพราะถ้านักเรียนมีพื้นฐานทักษะการอ่านจับใจความที่ดีย่อมสามารถนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่ สมบัติ มหารศ (2523) ได้เสนอประโยชน์ของการสอนอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความย่อมทำให้คนเรามีความฉลาดรอบรู้ และจะ เป็นนักปราชญ์ได้ในอนาคต ดังนั้น ต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความ และรู้จักที่จะนำการอ่านจับใจความไป เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อชีวิตที่สงบสุข ซึ่งเป็นหลักการข้อหนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2525)

บทสรุป

การสอนอ่านจับใจความ เป็นสิ่งที่ต้องมีการปลูกฝังให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นพื้นฐาน นั่นคือในการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นเอง ผู้ที่เป็นครูจะต้องตระหนักในข้อนี้ให้มาก เนื่องจากว่าทุกวันนี้ได้ขึ้นชื่อว่า เป็นยุคข่าวสารข้อมูลด้วยแล้ว ความจำเป็นในการอ่านย่อมมีมากขึ้น ถ้าครูปลูกฝังให้นักเรียนไม่ตั้งแต่วัยแรกนักเรียนก็จะไม่เข้าใจและอ่านจับใจความไม่เป็น ก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย และเกิดความเบื่อหน่ายในที่สุด

จากธรรมชาติของนักเรียนวัยประถมศึกษา นับเป็นวัยอยากรู้อยากเห็นมาก ถ้าครูรู้จักนำลักษณะเด่นเหล่านี้ของนักเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ก็จะเป็นการดี ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความ โดยวิธีการสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน จึงนับเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มาก เพราะได้จัดขั้นตอนการอ่านจับใจความโดยการประยุกต์ขั้นตอนและกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านต่าง ๆ และให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข สนุกสนาน มีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมที่ประยุกต์ขึ้นมาจากหลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการอ่านจับใจความของนักเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านจับใจความ

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านจับใจความ เช่น

โกมล บัวเพียน (2521) ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังจากใช้บทเรียนสำเร็จรูปแล้ว นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

เจียมจิต ท้าวหาญ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน และความคงทนในการจำโดยใช้วิธีนำเรื่องสามแบบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่า การเรียนโดยวิธีนำเรื่องสามแบบช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านและความคงทนในการจำมากยิ่งขึ้น

ภาณี อัดโสภณ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านขั้นดีความก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านขั้นดีความ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่า หลังจากใช้แบบฝึกทักษะการอ่านขั้นดีความ นักเรียนมีคะแนนแตกต่างกันกับการใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เขาวนิ เกิดเพทางค์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่าง มีวิจารณ์ญาณโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้แบบฝึกในการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึก

พิมพ์พร อุทัยเลิศ (2526) สุนทร ประเสริฐศรี (2526) ศรีบุญญา อยู่สอน (2627) พรทิพย์ สุทธินันท์ (2529) และ สายใจ อุณะนันท์ (2529) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ผลปรากฏว่า การใช้แบบฝึก การอ่านช่วยทำให้ทักษะในการอ่านของนักเรียนดีขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ไม่ใช้แบบฝึกด้วย

กาญจนา ขาวลำไย (2530) ได้ทำการวิจัยสอดคล้องกับ วนิดา โสภากันท์ (2530) เรื่องการศึกษาความก้าวหน้าการอ่านจับใจความในการเรียนซ่อมเสริม ผลปรากฏว่า หลังการ จัดกิจกรรมสอนซ่อม เสริมโดยใช้แบบฝึกการอ่านแล้ว นักเรียนมีพัฒนาการในการอ่านจับใจความ สูงขึ้น

พิตรวัลย์ โกวิทวาทิ (2515) ได้ทำการวิจัยสอดคล้องกับ ภาสนีย์ รักษาพรหมณ์ (2524) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความ เข้าใจคำศัพท์กับความ เข้าใจในการอ่าน โดยใช้แบบ ทดสอบความเข้าใจคำศัพท์ และแบบทดสอบความ เข้าใจในการอ่าน ผลปรากฏว่า คำสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ ระหว่างความ เข้าใจคำศัพท์และความ เข้าใจในการอ่าน อยู่ในระดับสูงแสดงว่า ถ้านักเรียนคนใดคนหนึ่งได้คะแนนสูงหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในเรื่องความ เข้าใจคำศัพท์ ก็จะได้ คะแนนสูงหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในเรื่องความ เข้าใจในการอ่านด้วย

จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมในการสอนอ่าน จับใจความระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่กิจกรรมที่ใช้กับทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะใช้แบบฝึกการอ่านมากที่สุด และแบบฝึกการอ่านก็ ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนให้ดีขึ้นด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

แทรกซ์เลอร์ (Traxler, 1945) ได้ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของคะแนนที่ได้จาก แบบทดสอบคำศัพท์กับคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความ เข้าใจในการอ่านของเด็กนักเรียน ตั้งแต่

เกรด 4-8 ของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกของ The Educational Records Bureau พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วค่าสหสัมพันธ์สูง ระหว่างการเข้าใจคำศัพท์ และความสามารถในการอ่าน จับใจความมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง

พิคาส (Pickaz, 1956) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจความหมาย ของคำศัพท์ และความเข้าใจเรื่องที่อ่าน พบว่า เด็กที่อ่านหนังสือไม่ค่อยเข้าใจ หรือไม่สามารถ ทหาความสัมพันธ์ของ เนื้อเรื่องที่อ่านได้ดี เป็นเพราะเด็กเข้าใจคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เรียนมาน้อย

นอบลอค (Knoblock, 1965) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการอ่าน โดยศึกษาจาก นักเรียนในชั้น 2 จำนวน 154 คน โดยใช้แบบทดสอบพื้นฐานทางการอ่านของ เกตส์ (The Gates' Primary Reading Tests) ซึ่งทดสอบเกี่ยวกับการจำคำการอ่านประโยค และการ อ่านข้อความ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าใจคำศัพท์สูงจะสามารถอ่านได้ดี และนักเรียนที่มี ความสามารถในการอ่านสูงจะสามารถใช้ภาษาได้ดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ (อ้างถึงใน ณวิวรรณ จินดาพล, 2525)

สไมล์ย์ และคณะ (Smiley and others, 1977) ทำการศึกษาเรื่องการระลึก เนื้อหาสำคัญจากร้อยแก้วของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการ เสนอ ร้อยแก้วโดยการอ่านและการฟัง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงกระบวนการในการ เข้าใจร้อยแก้ว ของผู้อ่าน ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ โดยให้ผู้รับการทดลอง เกรด 7 ฟังและอ่านร้อยแก้ว แก้วทำการทดสอบหลังเรียน เพื่อหาความเข้าใจและการระลึก เนื้อหา พบว่า ภายได้เงื่อนไขทั้ง การอ่านและการฟัง ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะระลึก เนื้อหาสำคัญของ เรื่อง เป็นสัดส่วน ที่มากกว่า เมื่อ เปรียบ เทียบกับกลุ่มผู้อ่าน ที่มีความสามารถในการ เรียนคำ ซึ่งจะระลึก เนื้อหาจาก เรื่องได้น้อยกว่า